

Mag. Katica Pevec Semec
Zavod RS za šolstvo

Spoštovane bralke in bralci,

veseli me, da vas lahko ponovno nagovorim k branju nove številke revije *Razredni pouk*, v kateri smo zbrali zanimive prispevke, s katerimi vas želimo s predstavljenimi izkušnjami in spoznanji praktikov in pedagoških svetovalcev še dodatno spodbuditi k uvajanju tujega jezika v prvo vzgojno-izobraževalno obdobje osnovne šole po novih učnih načrtih. Razen tega so v tej številki objavljeni tudi drugi prispevki, v katerih obravnavamo razvijanje bralne pismenosti ter spodbujanje razvijanja učnih strategij pri učencih v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Zanimiva je tudi sredica, ki je vsebinsko vezana na spodbujanje pomena ustreznega prehranjevanja, ter didaktična igra, ki ponuja neposredno uporabo pri pouku. V prejšnji številki smo podrobneje predstavili prve izkušnje uvajanja in spremljanja tujega jezika v drugem razredu osnovne šole ter jih podkrepili z različnimi teoretičnimi in praktičnimi spoznanji, s katerimi smo želeli poudariti izzive in pasti sodobnega učenja in poučevanja tujih jezikov v zgodnjem obdobju šolanja. Izpostavili smo tudi poudarke učnega načrta za tuji jezik v prvem, drugem in tretjem razredu ter predstavili matriko kot pripomoček za uporabo pri načrtovanju in refleksiji pouka tujega jezika.

V tej številki nadaljujemo z nekaterimi teoretičnimi spoznanji s področja učenja in poučevanja tujih jezikov ter s konkretnimi izkušnjami učiteljev praktikov pri izvajanju pouka tujega jezika.

V rubriki *Teorija praksi* sta predstavljena dva prispevka, ki bralce neposredno nagovarjata k uporabi v praksi, in sicer na temi kakovostnega načrtovanja pouka tujega jezika ter opisnega ocenjevanja pri tujem jeziku.

Učinkovita praksa izvajanja pouka tujega jezika na zgodnji stopnji občasno poteka tudi intuitivno, ko učitelj v učni situaciji ravna zgolj po svoji notranji prepričanosti. Mnogi učitelji pogosto po taki prak-

tični izkušnji ne uspejo analizirati, zakaj jim je tak pouk uspel, čeprav se zanj niso posebej pripravljali oz. ga strokovno načrtovali. Zaskrbljujoče je, če to spoznanje pri nekaterih učiteljih prevladuje dalj časa, saj lahko pri njih vzbuja dvome o pomenu načrtovanja pouka, v katerem ti posamezniki pogosto vidijo le nepotrebno administracijo in formalizem.

Pri uvajanju tujega jezika v drugi in tretji razred si v delovni in strateški skupini na Zavodu za šolstvo prizadevamo, da učitelje spodbujamo k premišljenemu načrtovanju učnega procesa ter k ozaveščanju lastnega ravnanja. Učinkovite prakse učenja in poučevanja tujih jezikov v zgodnjem obdobju šolanja ne moremo prepuščati naključnim okoliščinam, temveč je načrtovanje, poleg izvajanja pouka, pomemben del profesionalnosti učiteljev.

Pri spremljanju pouka v drugem in tretjem razredu smo skrbniki šol (pedagoške svetovalke za razredni pouk in pedagoške svetovalke za tuji jezik) pripravili analizo opazovanja pouka tako, da smo poleg opazovalnega lista pripravili še krajši protokol pogovora, v katerem smo učitelja najprej prosili, naj izpostavi ključne vidike ure, ki smo jo opazovali skupaj, s poudarkom, kaj mu je še posebno uspelo in kaj bi naslednjič spremenil oz. naredil drugače ter čemu pripisuje to svoje ravnanje. Nato smo v skrbniškem paru pred začetkom pogovora izbrali dva močna vidika opazovane ure ter dva vidika, ki bi ju bilo treba v prihodnje še nadgraditi. Med pogovorom smo učitelja prosili, naj pri posameznem elementu predstavi svojo razlago, v kateri pojasni, čemu pripisuje vzrok ali posledico analiziranega elementa. S tem smo želeli učitelje spodbuditi k usmerjeni analizi, v kateri so se naslonili na vidike svojih implicitnih teorij. Odgovori učiteljev so bili pogosto splošni, zato jih je bilo treba skrbno voditi, da so izluščili ključne ugotovitve in našli svoje utemeljitve zanje. Tako izvedena vsebina refleksij učiteljev

po opazovani uri je ponudila vpogled v nekatera učiteljeva spoznanja, pri čemer smo lahko zaznali povezavo z novim učnim načrtom ali z drugimi širšimi strokovnimi področji. V veliko podporo pri tem je bila matrika učnega načrta, ki je učitelju pri refleksiji ure služila kot opora pri razlagi o tem, kateri element iz matrike je bil realiziran v opazovani uri in katerega je učitelj vključil v širši učni sklop. Odzivi na spremljavo pouka in pogovor po njej so bili pri učiteljih dobro sprejeti. Iz številnih šol smo prejeli pohvale, da se v pogovorih lotevamo pravih vprašanj in ne olepšujemo dejstev, temveč jih poskušamo videti z različnih perspektiv ter skupaj graditi prakso, v kateri se bo v največji meri zrcalil učni načrt za tuji jezik. Sintezne ugotovitve pogovorov po spremljavah pouka smo v delovni skupini analizirali in uporabili kot izhodišče za pripravo različnih delavnic, s katerimi smo učitelje v nadaljevanju strokovno podprli pri oblikovanju šibkih ali pomanjkljivih spoznanj in potrditev prakse v povezavi z uporabo novih učnih načrtov za tuji jezik.

V prispevku o kakovostnem načrtovanju pouka avtorica izpostavlja tri ravni načrtovanja: letno raven, ki se izkazuje v letni pripravi na pouk, sprotno raven, ki se izkazuje v učnih sklopih ali sprotni pripravi na pouk, ter vertikalno raven, pri kateri gre za premišljeno nadgrajevanje učnih ciljev po vertikalni iz razreda v razred. Prispevek ne odkriva novosti glede ravni načrtovanja, saj gre za znana pedagoška spoznanja. Njegova dodana vrednost je v tem, da bralca nagovori h kritični uporabi učnega načrta za tuji jezik, za katerega velja, da ima v primerjavi z drugimi učnimi načrti v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju manj ciljev in standardov in da so ti na splošni ravni. Pred uporabo je treba splošne in druge cilje primerno razgraditi tako na letni kot sprotne ravni ter jih hkrati načrtovati tudi vertikalno po razredih, upoštevati koncept učenja in poučevanja iz učnega načrta ter razvijati različne ravni znanja. Predstavljeni pristop k načrtovanju ponuja še praktične zglede, v katerih so premišljenim ciljem dodane skrbno izbrane vsebine iz učnih načrtov drugih predmetov v drugem in tretjem razredu, zato sem prepričana, da bo prispevek bralcem, ki so bili tudi vključeni v uvajanje tujega jezika v drugi in tretji razred, potrdil njihovo delo, druge pa spodbudil k razmisleku in uporabi.

Pri uvajanju tujega jezika v prvem vzgojno-izob-

raževalnem obdobju smo se v delovni skupini na Zavodu za šolstvo razen načrtovanja in izvajanja pouka tujega jezika ukvarjali tudi s preverjanjem in ocenjevanjem znanja ter se pri tem spopadli s konceptom opisnega ocenjevanja, ki v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju poteka od začetka devetletne osnovne šole. Prepričani smo, da se je v zadnjih dvajsetih letih na tem področju ponekod izoblikovala uspešna praksa izvajanja opisnega ocenjevanja, ki podpira tudi načela formativnega spremljanja, katerim danes sledimo v skupnih nacionalnih prizadevanjih na področju vzgoje in izobraževanja. Žal smo v tem času zasledili tudi številne primere prakse, ki ne sledijo temu konceptu opisnega ocenjevanja. Tema opisnega ocenjevanja se je v prvem in drugem letu uvajanja novega učnega načrta za tuji jezik izkazala kot najštevilnejša potreba praktikov, tako učiteljev razrednega kot predmetnega pouka, ki so izvajali pouk tujega jezika. Zato smo se tega vprašanja lotili premišljeno in strokovno ter pripravili predlog prenovljenega koncepta opisnega ocenjevanja s praktično uporabo kriterijskega pristopa preverjanja in ocenjevanja standardov znanja pri tujem jeziku ter ga podprli s številnimi izobraževanji. V prispevku treh avtoric se podrobneje spoznamo s prenovljenim konceptom opisnega ocenjevanja, nadgrajenim s primeri kriterijskega ocenjevanja, ki ga je zastavila zadnja kurikularna prenova. Prispevek bralca po korakih pelje skozi koncept in tega dodatno podkrepi s praktičnimi primeri, zato menim, da bo zanimiv tako za tiste, ki o tem nimajo veliko znanja, kot za izkušene praktike, da bodo dobili potrditev svojega dela. Čeprav se prispevek avtoric navezuje na tuji jezik, menim, da je dragocen za uporabo tudi pri drugih predmetih v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, saj so splošna načela preverjanja in ocenjevanja, formativno spremljanje ter kriterijsko ocenjevanje standardov znanja uporabni za vse predmete v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Ob tem bi rada poudarila, da si z uvajanjem tujega jezika v prvo vzgojno-izobraževalno obdobje ne želimo le čim bolj povezanega poučevanja tujega jezika s poučevanjem drugih predmetov (načelo večdimenzionalnosti) v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, temveč želimo tudi enoten pristop k preverjanju in ocenjevanju znanja na šoli, ki naj upošteva sodobna spoznanja na področju formativnega spremljanja in kriterijskega ocenje-

vanja. Učitelji, ki poučujejo tuji jezik v drugem in tretjem razredu, so na naših izobraževanjih poudarili, da si na mnogih šolah želijo tudi enotnega administrativnega pristopa k ocenjevanju v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, saj imajo pogosto vtis, da je opisno ocenjevanje pri tujem jeziku drugačno od siceršnjega ocenjevanja v tem obdobju. Menim, da je predstavljeni koncept opisnega ocenjevanja dobra priložnost za še več povezovanja in usklajevanja vseh, ki izvajajo učni program v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Čeprav smo šele na koncu drugega leta uvajanja tujega jezika in spremljava pouka v tretjem razredu še poteka, navajam nekaj ključnih poudarkov iz dosedanjih spoznanj pri uvajanju tujega jezika v drugem in tretjem razredu iz Prvega delnega poročila spremljave pouka (2015), ki so lahko v oporo novim šolam, ki bodo v šolskem letu 2016/17 začele z izvajanjem pouka tujih jezikov v drugem razredu osnovne šole.

1. Izvedbeni vidiki in izvedbene posebnosti

- Spodbuditi šole k fleksibilnejšem urniku (npr. 3 x 30 minut), pri čemer ure pouka tujega jezika niso vedno prve oz. zadnje v dnevu, izogibati se blok uram na podružnicah.
 - Pri izvajanju pouka tujega jezika si pomagati z vsemi elementi matrike učnega načrta.
 - Okrepiti kognitivne in kulturne dimenzije učenja v povezavi z jezikom in vsebino iz drugih učnih načrtov (načelo večdimenzionalnosti).
 - Spodbuditi razmislek učiteljev o povezavi med dejavnostmi in učnimi cilji, da dejavnosti niso same sebi namen, temveč da z njimi uresničujejo učne cilje.
 - Spodbuditi učitelje k načrtovanju pouka v učnih sklopih in večji navezavi vsebin in strategij predmetov v drugem in tretjem razredu ter pri tem upoštevati koncept učenja in poučevanja tujih jezikov po učnem načrtu.
 - Timsko sodelovati pri načrtovanju in refleksiji izvedenega pouka na letni in sproti ravni (učitelji tujega jezika in matični učitelji drugega in tretjega razreda).
- Narediti premišljen izbor učnega in didaktičnega gradiva (obstoječih učbenikov in delovnih zvezkov ni predpisal in potrdil strokovni svet, zato je njihova uporaba v obstoječih okoliščinah nezakonita; nasloniti se na obstoječa didaktična gradiva, ki se sicer uporabljajo za izvajanje pouka v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju ter izdelati lastna ali prirediti druga didaktična gradiva).

2. Doseganje standardov znanja in spremljanje napredka učenčevih tujejezičnih zmožnosti

- Spodbuditi h kakovostni spremljavi napredka učenčevih tujejezičnih zmožnosti (načela formativnega spremljanja).
- Izvajanje enotnega koncepta opisnega ocenjevanja in kriterijskega preverjanja in ocenjevanja znanja na šoli.

3. Motivacija in odnos učencev in učiteljev za učenje tujega jezika ter mnenja in opažanja staršev učencev drugega in tretjega razreda

- Načrtno izvajati načela formativnega spremljanja, s poudarkom na kakovostni povratni informaciji.
- Starše kakovostno informirati o novem učnem načrtu ter jim omogočiti izraziti bojzani pred neuspehom njihovih otrok, jih spodbuditi k spremljanju napredka njihovih otrok in uravnotežiti njihova pričakovanja glede na cilje in standarde učnega načrta za tuji jezik.

4. Posamezni specifični učenci in/ali skupine učencev s poudarkom glede na obremenjenost in učni napredek

- Za učence z učnimi težavami in posebnimi potrebami izvajati prilagoditve na vseh štirih področjih učnega okolja: didaktično, fizično, socialno, kurikularno.
- Pri posameznih specifičnih učencih in/ali skupinah učencev dodatno spremljati učni napredek.
- Spodbuditi dodatno usposabljanje učiteljev za poučevanje tujega jezika otrok s posebnimi potrebami. ■

Opravičilo

V reviji Razredni pouk, letnik 7 (2015), št. 3 je prišlo do napake na strani 50. Po pomoti je izpadel znanstveni naziv pred imenom mag. Mije Selič; za napako se avtorici iskreno opravičujemo.